22. 4. 2002

ID: 16535

Vada řízení

Vadou řízení, která může mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci je i skutečnost, pomine-li soud ve svém rozhodnutí účastníkem řízení vznesenou námitku promlčení.

Vadou řízení, která může mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci je i skutečnost, pomine-li soud ve svém rozhodnutí účastníkem řízení vznesenou námitku promlčení.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 33 Cdo 2212/2000, ze dne 28.3.2002)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobců A) E. K., zastoupené advokátem, B) J. K., C) E. K. a D) Z. K., proti žalované D. N., zastoupené advokátem, o zaplacení částky 38 440 Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Českých Budějovicích pod sp. zn. 8 C 56/98, o dovolání žalované proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 17. května 2000 č. j. 7 Co 2920/99-128, tak, že zrušil rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 17. května 2000 č. j. 7 Co 2920/99-128 ve výroku, jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně ze dne 18. června 1999 č. j. 8 C 56/98-102, a ve výroku o náhradě nákladů odvolacího řízení a rozsudek Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 18. června 1999 č. j. C 56/98-102 ve výrocích I a IV a věc v tomto rozsahu vrátil Okresnímu soudu v Českých Budějovicích k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Okresní soud v Českých Budějovicích rozsudkem ze dne 18. června 1999 č. j. 8 C 56/98-102 (poté, co byl jeho původní rozsudek v této věci ze dne 20. listopadu 1998 č. j. 8 C 56/98-57 zrušen usnesením Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 2. února 1999 č. j. 19 Co 138/99-80 a věc mu byla se závazným právním názorem odvolacího soudu vrácena k dalšímu řízení) uložil žalované, aby zaplatila žalobkyni A) částku 36 518 Kč s 24% úrokem z částky 38 440 Kč od 1. 9. 1997 do 24. 5. 1999 a s týmž úrokem z částky 36 518 Kč od 25. 5. 1999 do zaplacení (výrok I), ohledně částky 1 922 Kč řízení ve vztahu mezi žalobkyní A) a žalovanou zastavil (výrok II), zastavil řízení ve vztahu mezi

žalobci B), C) a D) a žalovanou o zaplacení částky 8 490 Kč s příslušenstvím každému z těchto žalobců (výrok III) a rozhodl o náhradě nákladů řízení mezi žalobkyní A) a žalovanou (výrok IV). Soud prvního stupně zjistil, že jménem ostatních žalobců jednala s žalovanou žalobkyně A), která vyplnila přihlášku na zájezd do T. Tento zájezd „navrhující strana“ zaplatila v celkové částce 38 440 Kč. Podáním ze dne 27. května 1999 „navrhující strana“ změnila žalobu tak, že jedinou žalobkyní zůstala žalobkyně A), která požaduje zaplatit částku 36 518 Kč s příslušenstvím. Ostatní žalobci vzali žalobu zpět, stejně jako žalobkyně A) v rozsahu částky 1 922 Kč. Soud prvního stupně dovodil, že podáním závazné přihlášky u cestovní kanceláře žalované a zaplacením ceny zájezdu uzavřela žalobkyně A) a žalovaná smlouvu o obstarání věci podle § 733 ObčZ, přičemž se jedná o typ smlouvy příkazní. Protože příkazní smlouva ani smlouva o obstarání věci neobsahují speciální ustanovení o odpovědnosti za vady, je nutno vycházet z obecných ustanovení za vadné plnění upravené v hlavě první osmé části občanského zákoníku, zejména pak z ustanovení § 499. S odkazem na rozhodnutí Nejvyššího soudu publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 51/98 dospěl k závěru, že za realizaci zájezdu odpovídá žalovaná, neboť obstaratel odpovídá objednateli za vadné plnění. Námitce žalované o promlčení nároku žalobkyně A) soud prvního stupně nepřisvědčil.

K odvolání žalované Krajský soud v Českých Budějovicích rozsudkem ze dne 17. května 2000 č. j. 7 Co 2920/99-128 potvrdil rozsudek soudu prvního stupně v napadeném výroku I a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Ve zbytku zůstal rozsudek soudu prvního stupně nedotčen. Odvolací soud vyšel ze skutkového zjištění učiněného soudem prvního stupně, jež doplnil o zjištění, že bývalá společnost C. k. N., s. r. o. Č. uzavřela dne 9. února 1994 s cestovní kanceláří P. (správně P) smlouvu o spolupráci při nabídce a prodeji zahraničních zájezdů organizovaných cestovní kanceláří P. Podle této smlouvy docházelo ke spolupráci, i když namísto C. k. N., s. r. o. začala podnikat sama žalovaná. Odvolací soud shledal správným právní závěr soudu prvního stupně o uzavření smlouvy o obstarání věci (zájezdu) podle § 733 ObčZ mezi žalobkyní A) a žalovanou. Doplnil, že není rozhodující, že žalovaná použila k obstarání zájezdu jinou cestovní kancelář, neboť žalobkyně poskytla žalované zaplacením ceny zájezdu jako objednatelka odměnu a měla právo na poskytnutí bezvadné služby. Obstaratelka však svou povinnost nesplnila. Na rozdíl od soudu prvého stupně posoudil odvolací soud nárok žalobců jako nárok na náhradu škody.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná dovolání, které odůvodnila tím, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci [§ 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř.]. Namítla, že:

- právní názor odvolacího soudu vychází z konstrukce, že podáním přihlášky u cestovní kanceláře žalované došlo k uzavření smlouvy s žalovanou. Jedná se však o přihlášku na zájezd C. P. a ze všeobecných cestovních podmínek, které jsou součástí přihlášky a jejichž akceptaci svým podpisem žalobkyně potvrdila, je zřejmé, kdo je smluvním partnerem přihlašovatele. Žalobkyně byla při svých cestách do T. několikrát do roka v péči cestovní kanceláře P., při podpisu přihlášky na zájezd výslovně přistoupila na smluvní podmínky této cestovní kanceláře, tedy i na to, že poskytovatelem služby je C. P. a že svou přihláškou k cestě poskytuje P. právo uzavřít s ní cestovní smlouvu, která se stane závaznou potvrzením prostřednictvím zprostředkující cestovní kanceláře. Znamená to též, že veškeré reklamace bude uplatňovat přímo u C. P. Žalobkyni muselo být postavení C. P. jako smluvního partnera a postavení žalované jako zprostředkovatele známo.

- k pojmovým znakům smlouvy o obstarání věci patří poskytnutí odměny obstarateli. V daném případě však žádná odměna žalované poskytnuta nebyla, nelze souhlasit se závěrem odvolacího soudu, že odměna byla žalované poskytnuta zaplacením ceny zájezdu, zvláště pokud žalovaná převzala částku odpovídající ceně zájezdu a předisponovala ji na účet producenta.

- v daném případě není jasné, o jaký smluvní typ se vůbec jednalo, protože žalobkyně objednávala zájezd jako podnikatelka, mohlo jít i o smluvní typ upravený obchodním zákoníkem. Žalobkyně sice zařizovala zájezd i pro další původní žalobce, avšak cílem bylo nakoupit v T. zboží, jednalo se tedy o služební cestu čtyř samostatně podnikajících subjektů.

- soud prvního stupně posoudil nárok žalobkyně jako odpovědnost za vady, když dovodil, že žalovaná odpovídá za vadné plnění - nerealizaci zájezdu. Žalovaná však namítá, že zprostředkováním zájezdu přijala pouze odpovědnost za to, že bude uzavřena smlouva o účasti na konkrétním zájezdu C. P.

- odvolací soud nevzal dále v úvahu, že žalobkyně sice jednala na základě plné moci jménem dalších tří podnikatelských subjektů, avšak tyto subjekty samy za sebe uplatnily nárok k částce, kterou každý z nich samostatně vede v účetních knihách, každý z nich též samostatně zaplatil soudní poplatek. Úkony původních navrhovatelů proto nelze považovat za úkony první žalobkyně. Žalobkyni měl být proto přiznán nárok na zaplacení nejvýše částky 9 610 Kč. Musí být též zkoumáno, zda první žalobkyní byly splněny všechny předpoklady pro úspěšné uplatnění práva z hlediska promlčecích lhůt.

Dovolatelka navrhla, aby Nejvyšší soud rozhodnutí Okresního soudu v Českých Budějovicích i rozhodnutí Krajského soudu v Českých Budějovicích zrušil a věc vrátil Okresnímu soudu v Českých Budějovicích k dalšímu řízení.

Žalobkyně A) (dále jen „žalobkyně“) ve vyjádření k dovolání poukázala především na to, že žalovaná žádným způsobem neprokázala existenci svého právního vztahu s cestovní kanceláří P. Smlouva, kterou v řízení doložila, byla uzavřena touto cestovní kanceláří s jiným subjektem než je žalovaná, a to s firmou N., spol. s r. o. Žalovaná nedoložila ani existenci zplnomocnění této kanceláře k zastupování či jiný obdobný vztah. Žalobkyně zdůraznila svoji vůli uzavřít smlouvu pouze s žalovanou, nikoliv s jinou cestovní kanceláří mimo Č. Dále poukázala na to, že žalovaná jí vrátila částku 1 922 Kč, o kterou snížila svůj žalobní návrh podáním z 26. 5. 1999. Tímto krokem žalovaná podle názoru žalobkyně „přiznala provizi“. Žalobkyně navrhla zamítnutí dovolání.

Své argumentace pak dovolatelka a žalobkyně dále rozváděly v podáních dovolatelky ze dne 5. 3. 2001, 28. 3. 2001 a ze dne 23. 1. 2002 a v podáních žalobkyně ze dne 19. 3. 2001 a ze dne 7. 4. 2001.

Podle ustanovení části dvanácté hlavy I bodu 17 zákona 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, se dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona (1. 1. 2001) nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů (tedy podle občanského soudního řádu ve znění platném do 31. 12. 2000 - dále jen „o. s. ř.“).

Nejvyšší soud České republiky (dále jen „Nejvyšší soud“) jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas oprávněnou osobou a že je podle § 238 odst. 1 písm. b) o. s. ř. přípustné, přezkoumal napadený rozsudek odvolacího soudu podle § 242 odst. 1 a 3 o. s. ř. a dospěl k závěru, že dovolání je důvodné.

Nejvyšší soud posoudil rozsudek odvolacího soudu z hlediska uplatněného dovolacího důvodu. Dovolací soud je vázán uplatněnými dovolacími důvody a to i z hlediska jejich obsahového vymezení v dovolání. Kromě toho z úřední povinnosti posuzuje, zda řízení netrpí vadami uvedenými v § 237 odst. 1 o. s. ř. či jinými vadami, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci [§ 241 odst. 3 písm. b) o. s. ř.].

Dovolatelka uplatnila dovolací důvod podle § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř., jímž lze namítat, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Nesprávným právním posouzením je omyl soudu při aplikaci práva na zjištěný skutkový stav. O mylnou aplikaci právních předpisů se jedná, jestliže soud použil jiný právní předpis, než který měl správně použít, nebo aplikoval sice správný právní předpis, ale nesprávně jej vyložil.

Vzhledem k tomu, že sporná smlouva o obstarání zájezdu byla uzavřena v srpnu roku 1997, soudy obou stupňů správně posuzovaly věc podle zákona č. 40/1964 Sb. ve znění před novelou provedenou zákonem č. 159/1999 Sb., o některých podmínkách v oblasti cestovního ruchu a o změně zákona č. 40/1964 Sb, občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 455/1991 Sb. o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, který nabyl účinnosti dnem 1. října 2000. Teprve tímto zákonem byl nově zaveden institut tzv. cestovní smlouvy (§ 852a a následující).

V judikatuře obecných soudů se ustálil právní názor, podle něhož si zákazník cestovní kanceláře objednává zájezd formou smlouvy o obstarání věci podle § 733 ObčZ. Touto smlouvou se obstaratel zavazuje obstarat objednateli určitou věc. Podle uvedeného smluvního typu též správně posuzoval danou věc odvolací soud.

Smlouvu o obstarání zájezdu je zpravidla třeba považovat ve smyslu § 518 ObčZ za smlouvu fixní. Uvedené ustanovení upravuje, že byla-li ve smlouvě stanovena přesná doba plnění a ze smlouvy nebo z povahy věci vyplývá, že na opožděném plnění nemůže mít věřitel zájem, musí věřitel oznámit dlužníkovi bez zbytečného odkladu, že na plnění trvá; jestliže tak neučiní, smlouva se od počátku ruší. Podle ustanovení § 457 ObčZ je pak každý z účastníků povinen vrátit druhému vše, co podle ní dostal. Jde o důsledek bezdůvodného obohacení ze zrušeného právního úkonu.Vrácení zaplacené ceny zájezdu se domáhá i žalobkyně.

Opodstatněná není námitka dovolatelky, že by se daný smluvní vztah měl řídit obchodním zákoníkem. To by platilo, pokud by při vzniku tohoto závazkového vztahu bylo s přihlédnutím ke všem okolnostem zřejmé, že se týká podnikatelské činnosti účastníků smlouvy (§ 261 odst. 1 obchodního zákoníku). Tato skutečnost ve vztahu k žalobkyni v řízení zjištěna nebyla.

Na základě smlouvy o obstarání zájezdu podle § 733 ObčZ se obstaratel zájezdu (cestovní kancelář) zavazuje poskytnout objednateli za úplatu plnění, jímž je zájezd kombinující zpravidla přepravu objednatele do určitého místa s jeho ubytováním, popřípadě s poskytnutím dalších služeb. Zákon přitom nevylučuje, aby obstaratel využil služeb třetí osoby k zajištění celého zájezdu (např. jiného dopravce či ubytovatele); objednatel i tehdy zůstává v právním vztahu pouze s obstaratelem. Od toho je třeba odlišit případy, kdy obstaratel zájezdu využije třetí osobu k tomu, aby jako prodejce jeho jménem a na jeho účet zprostředkovala uzavření smlouvy o obstarání zájezdu s objednatelem. Dovolací soud opakovaně ve svých rozhodnutích vyložil, že v takovém případě nevzniká objednateli závazkový vztah ze smlouvy o obstarání věci se subjektem označeným ve smlouvě jako prodejce zájezdu, který se nezavazuje k plnění podle smlouvy, nýbrž přímo s obstaratelem zájezdu – s cestovní kanceláří, která zájezd organizuje (zavazuje se obstarat služby ubytovací, dopravní a jiné) a nabízí jej k prodeji prostřednictvím prodejce. Podmínkou ovšem je, že prodejce jedná jako přímý zástupce obstaratele zájezdu.

V daném případě žalovaná namítá, že jednala jako přímý zástupce cestovní kanceláře P. (neupřesňuje přitom, o jaký právní subjekt jde – zda o osobu fyzickou, či osobu právnickou). V řízení nebylo zjištěno, že by mezi žalovanou a cestovní kanceláří P. došlo k uzavření smlouvy se znaky přímého zastoupení, či že by cestovní kancelář P. udělila žalované plnou moc k jejímu zastupování. Ke smlouvě mezi Cestovní kanceláří N., s. r. o. a cestovní kanceláří P. přihlížet nelze, neboť

účastníkem této smlouvy žalovaná jako fyzická osoba nebyla. Odvolací soud se však nezabýval otázkou (ač to bylo z hlediska posouzení pasivní legitimace žalované nezbytné), zda není cestovní kancelář P. (samozřejmě po zjištění, o jaký právní subjekt jde) z jednání žalované zavázána ve smyslu § 33 odst. 2 ObčZ, schválila-li dodatečně právní úkon žalované. V této souvislosti je třeba zdůraznit, že založení účinků přímého zastoupení předpokládá i to, aby zmocněnec či nezmocněný jednatel s třetí osobou jako takový jednal jménem zastoupeného, „způsobem zjevným a za jejího alespoň konkludentního souhlasu“, s tím, že celý kontext jednání zmocněnce či nezmocněného jednatele a třetí osoby je obrácen k zastoupenému jakožto ke smluvní straně. Nevyplývá-li z právního úkonu, že někdo jedná za někoho jiného, platí, že jedná vlastním jménem (§ 32 odst. 1 ObčZ). Jinak řečeno, zastoupení je tehdy přímé, když třetí osoba ví, resp. z okolností musí vědět, že s ní jednající subjekt jedná za jiného, že smluvní stranou je osoba jiná a že jednání je vedeno se zástupcem – zmocněncem (srov. např. rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 6. 1994 sp. zn. 7 Cdo 23/92, publikovaný v časopise Soudní judikatura, ročník 1999, sešit č. 5, a dále rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25. 5. 2000 sp. zn. 25 Cdo 631/98, publikovaný v časopise Soudní rozhledy, ročník 2000, sešit č. 9).

Pro toto posouzení bylo mj. třeba provést důkaz všeobecnými obchodními podmínkami P. pro účast na zájezdu. V přihlášce na předmětný zahraniční zájezd totiž žalobkyně potvrdila, že s těmito podmínkami, jež byly obsaženy v katalogu P. L. 97, byla seznámena. Bylo totiž na žalobkyni, aby si před podpisem svého prohlášení zjistila obsah těchto všeobecných obchodních podmínek, případně trvala na svém právu se s nimi seznámit.

Podle § 120 odst. 1 o. s. ř. jsou účastníci povinni označit důkazy k prokázání svých tvrzení. Soud rozhoduje, které z navrhovaných důkazů provede. Nejde-li o řízení uvedená v § 120 odst. 2 o. s. ř., může soud provést jiné než účastníky navržené důkazy v případech, kdy potřeba jejich provedení ke zjištění skutkového stavu vyšla v řízení najevo (§ 120 odst. 3 věta první o. s. ř.). Uvedené oprávnění souvisí s povinností soudu při volném hodnocení důkazů ve smyslu ustanovení § 132 o. s. ř. Soud totiž hodnotí důkazy podle své úvahy, a to každý důkaz jednotlivě a všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti, přičemž pečlivě přihlíží ke všemu, co vyšlo za řízení najevo, včetně toho, co uvedli účastníci. Pokud potřeba provedení důkazu z hlediska zjištění skutkového stavu potřebného pro právní posouzení věci vyšla v řízení najevo a soud tento důkaz neprovedl, resp. z tohoto důkazu neučinil potřebné skutkové zjištění, zatížil řízení vadou podle § 241 odst. 3 písm. b) o. s. ř., která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Takovou vadou je totiž i neúplnost nebo nesprávnost zjištění skutkového stavu z pohledu postupu soudu v důkazním procesu, zejména není-li v důkazním řízení postupováno v souladu s § 120 o. s. ř.

Vadou řízení ve smyslu § 241 odst. 3 písm. b) o. s. ř., která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, je i skutečnost, že rozhodnutí je nepřezkoumatelné pro nesrozumitelnost nebo nedostatek důvodů, zejména nepostupoval-li soud podle ustanovení § 157 odst. 2 o. s. ř. Podle tohoto ustanovení soud v odůvodnění rozsudku uvede podstatný obsah přednesů, stručně a jasně vyloží,

které skutečnosti má prokázány a které nikoliv, o které důkazy opřel svá skutková zjištění a jakými úvahami se při hodnocení důkazů řídil, proč neprovedl i další důkazy, a posoudí zjištěný skutkový stav podle příslušných ustanovení, jichž použil.

Odvolací soud posoudil nárok žalobkyně jako nárok z odpovědnosti za škodu, aniž hodnotil splnění zákonných předpokladů této odpovědnosti žalované vůči žalobkyni, tj. vznik škody, protiprávní úkon žalované a příčinnou souvislost mezi protiprávním úkonem a vznikem škody. V důsledku toho je jeho závěr nepřezkoumatelný a řízení je zatíženo vadou podle § 241 odst. 3 písm. b) o. s. ř.

Vadou řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci pro nepřezkoumatelnost rozhodnutí odvolacího soudu, je i skutečnost, že odvolací soud ve svém rozhodnutí pominul námitku promlčení nároku žalobkyně, kterou žalovaná opakovaně vznesla v odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně a s touto námitkou se tudíž nevypořádal.

V rozporu s ustanovením § 157 odst. 2 o. s. ř. postupoval odvolací soud i v části, ve které dospěl k závěru, že smlouvu o obstarání věci uzavřela s žalovanou žalobkyně. Odvolací soud odkazuje na skutková zjištění soudu prvního stupně. Ten však učinil skutkové zjištění (viz závěr druhé strany odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně), že žalobkyně jednala jménem ostatních žalobců. S tímto skutkovým zjištěním se odvolací soud rovněž nevypořádal.

Rozsudek odvolacího soudu tedy není z hlediska uplatněného dovolacího důvodu a z hlediska dovolacího důvodu podle § 241 odst. 3 písm. b) o. s. ř. správný. Protože vada řízení spočívající v neprovedení důkazu zejména všeobecnými podmínkami P. pro účast na zájezdu z hlediska posouzení pasivní legitimace žalované a vada řízení spočívající ve skutečnosti, že se soud nevypořádal se skutkovým zjištěním, že žalobkyně jednala jménem ostatních žalobců, se týká i rozhodnutí soudu prvního stupně, Nejvyšší soud zrušil nejen rozsudek odvolacího soudu (mimo výroku, že v ostatním zůstává rozsudek soudu prvního stupně nedotčen), ale podle § 243b odst. 2 věty druhé o. s. ř. i rozsudek soudu prvního stupně v odpovídající části (tj. ve výroku I a IV) a věc v tomto rozsahu vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Odpovědnost za vady
- Náhrada nákladů na výživu pozůstalých (jiných) osob
- Mezinárodní příslušnost ve věcech rodičovské zodpovědnosti
- Smlouva o dílo (exkluzivně pro předplatitele)
- Spotřebitelský úvěr (exkluzivně pro předplatitele)
- Starobní důchod (exkluzivně pro předplatitele)
- Veřejná obchodní společnost (exkluzivně pro předplatitele)
- Vypořádání SJM (exkluzivně pro předplatitele)
- Přiměřené protiplnění
- Předkupní právo
- Ochrana osobnosti